

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

24699

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddelerine uygun olarak, Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğinin yapılmasını arz ederim. 19.02.2025

Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili

Bursa ili Orhangazi ilçesinde Cargill Tarım ve Gıda Sanayi Tic. A.Ş.'nin, tarım niteliği korunacak arazilerde izinsiz sanayi yapılaşması ve tarım dışı kullanıma ilişkin onlarca yargı kararı bulunmasına karşın, söz konusu faaliyetlerini sürdürdüğü iddiaları kamuoyunda uzun yıllardır gündemdedir. Mahkemelerce iptal edilen planlara, ruhsatlara ve "tarım dışı kullanım izni"ne rağmen, yeni yönetmelik ve plan değişiklikleriyle tarım alanlarının fiilen sanayiye açıldığı öne sürülmektedir. Cargill'e ait nişasta fabrikasının, başından bu yana "Tarımsal Niteliği Korunacak Alan" içinde olduğu hâlde, çeşitli mevzi imar planları ve bakanlık kararlarıyla sanayi faaliyetine açıldığı ve bu kararların çoğunun yargı tarafından iptal edildiği belirtilmektedir. Örneğin, 1998'den bugüne 11 ayrı iptal kararı kesinleşmiştir.

Basına yansıyan süreçte; Danıştay 6. Dairesi, Bursa İdare Mahkemeleri ve Danıştay 10. Dairesi gibi farklı yargı mercilerince iptal kararları verildiği, buna karşın mahkeme hükümlerinin ya uygulanmadığı ya da yeni plan değişiklikleriyle "fiili durum" yaratıldığı iddia edilmektedir. AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi) kararlarının dahi uygulanmadığı, bakanlıklarca veya yerel idarelerce yasal süreçlerin görmezden gelindiği öne sürülmektedir.

1. sınıf verimli tarım arazilerinde sanayi yapılaşması, hem Bursa'nın çevre düzeni planlarına aykırıdır hem de İznik Gölü gibi önemli su kaynaklarının kalitesini tehdit etmektedir. Dava dilekçelerinde ve kamuoyunda, tarım arazilerinin doldurulup sanayi kullanımına dönüştürüldüğü, yeraltı ve yüzey sularının kirliliğe maruz kaldığı, yöre çiftçisinin sulama ve toprak verimi kayıpları yaşadığı belirtilmektedir.

Yakın dönemde mahkeme tarafından iptal edilmiş ruhsat ve planlar (örneğin 25/01/2023 tarihli Bursa 3. İdare Mahkemesi kararı) olmasına rağmen, Bakanlığınız tarafından yeni plan değişiklikleri ile Cargill'e ait yapılar için tekrar ruhsat verilmesinin hazırlığında olduğu iddia edilmektedir. Mahkeme kararlarının uygulanması gerekirken, tekrar sanayi imarına olanak tanıyan düzenlemeler yapıldığı iddiaları kamuoyuna yansımıştır.

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

24699

Yerel yönetimlerin uygulamaları yanında, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının da tarım ve doğal sit alanlarını koruması, “tarım niteliği korunacak” statülü arazilerde sanayi faaliyetine onay vermemesi beklenmektedir. Fakat yeni plan ve ruhsatlarla ilgili bakanlık onayı olup olmadığı, iptal kararlarına rağmen neden müdahale edilmediği gibi sorular kamuoyunca yanıt beklemektedir.

Yukarıdaki gerekçeler çerçevesinde, Bursa Orhangazi’deki Cargill tesisinin faaliyetleri ve mahkeme kararlarının uygulanmaması yönündeki iddialar, bölgede kamu adına büyük bir endişe kaynağıdır. Konu, tarım arazilerinin korunması, ekoloji ve yargı kararlarının saygınlığı açısından acilen yanıtlanması gereken bir boyut taşımaktadır. Bu bağlamda;

1. Yargı kararlarıyla iptal edilmiş planlar, yapı ruhsatları ve tarım dışı kullanım izinleri bulunmasına rağmen, Bakanlığınız tarafından Cargill tesisinin faaliyetini sürdürmesine dair hangi resmî inceleme veya denetim yapılmıştır? Mahkeme kararlarını uygulanmayan idareler ve sorumlular hakkında Bakanlığınızın başlattığı veya talep ettiği bir soruşturma var mıdır?
2. Bahsi geçen bölgede, 05/12/2022 tarihli İznik Gölü 1/25.000 Ölçekli Nazım İmar Planı ve Orhangazi Belediye Meclisi’nin 10 Ekim 2023 tarih, 50 sayılı kararıyla kabul edilen 1/1000 ölçekli uygulama imar planı gibi düzenlemelerle iptal edilen ruhsatların yeniden verileceğine dair iddialar söz konusudur. Bakanlığınız bu plan değişikliklerini onaylamış mıdır veya sürece dair resmî bir değerlendirmesi var mıdır?
3. Söz konusu alanlar “Tarımsal Niteliği Korunacak Alan” olarak tanınmış, 11 ayrı iptal kararıyla da bu statü pekiştirilmiştir. Buna karşın, tarım dışı kullanım izninin yeniden verilmesi veya saklı biçimde sürdürülmesi Bakanlığınızın bilgisi dâhilinde midir?
4. İptal edilen ruhsatların dayanak aldığı imar planlarının da defalarca yargı kararlarına konu olması sonrası, hâlihazırda Cargill tesisinin yasal statüsü nedir? Bakanlığınızın kayıtlarında, Cargill işletmesi “tarım arazisinde sanayi faaliyeti” olarak mı, yoksa “yasal mevzuata uygun bir endüstri yatırımı” olarak mı gözükmektedir? Eğer herhangi bir yasal zemini kalmadıysa, Bakanlığınız hangi tedbirleri almayı planlamaktadır?
5. İznik Gölü çevresi, su varlığının korunması gereken hassas bölge olarak bilinmekte olup, alanda sanayi faaliyetinin genişlemesi ekolojik açıdan tehdit oluşturmaktadır. Son yayımlanan 1/25.000 ölçekli İznik Gölü Çevre Düzeni Planı, mahkemece iptal edilen önceki planlar yerine mi getirilmiştir? Bu yeni planda Cargill tesisinin yer aldığı alanın statüsü nedir, tarım arazisi statüsü değiştirilmiş midir? Değiştirildiyse hangi bilimsel ve çevresel raporlarla dayanak sağlanmıştır?
6. Köylülerin şikâyetleri ve meslek odalarının başvuruları doğrultusunda, Bakanlığınız veya ilgili il müdürlükleri son 5 yıl içinde Cargill tesisinde kaç kez denetim yapmıştır? İznik Gölü’ne olası kirleticilerin akışını engellemek adına bir izleme veya koruma programı mevcut mudur?

Prof. Dr. Kayıhan PALA
Bursa Milletvekili
Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Üyesi

24699

7. Bölgeden alınan şikâyetlerde Orhangazi İlçesi'nde İznik Gölü sahiline ve tarım arazilerine moloz ve hafriyat toprağı döküldüğü, bununla ilgili CİMER üzerinden yapılan başvuruların ise üstünkörü bir incelemeyle geçirildiği iddia edilmektedir. Bakanlığınız veya bağlı birimlerin, bu moloz dökümüne yönelik bir tutanak ya da ceza işlemi bulunmakta mıdır? Mevzuata aykırı olarak tarımsal alanlara hafriyat dökülmesine dair denetim süreçleri ve yaptırım mekanizmaları işletilmekte midir?

8. Konuyla ilgili şikâyet dilekçelerinin ilgisiz kurumlara yönlendirildiği, verilen yanıtların mevcut hukuksuzluklarla ilgili gerçeği yansıtmadığı öne sürülmektedir. Bakanlığınız bu konuda hangi tedbirleri almıştır?

9. AİHM'nin 19/06/2018 tarih ve 25680/05 sayılı kararında Cargill'e dair davalar zincirinde "mahkeme kararlarının uygulanmaması" nedeniyle hak ihlali tespit ettiği bilinmektedir. Şu an devam eden kararların icra aşamasında da Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Türkiye'yi takip etmektedir. Bakanlığınız, AİHM ve Danıştay kararlarının uygulanması için hangi somut adımları atacak, hangi idari ve hukuki yaptırımları devreye sokacaktır?

10. Tarım arazilerine kurulan sanayi tesislerinin yargı kararlarına karşın korunması ve resmî kurumların kararlara uyulmamasını mazur görmesi, kamuoyunda "kamu otoritesi tarafından hukukun tanınmadığı, çevre ve tarım arazisinin rant amacıyla feda edildiği" görüşünü pekiştirmektedir. Tarım arazilerinin korunması, mahkeme ilamlarının uygulanması ve İznik Gölü gibi çevresel değerlerin sürdürülebilir yönetimi açısından, Cargill örneği "yasal boşluklar ve idari ihmaller" konusundaki kaygıları derinleştirmektedir. Bu örnekten hareketle, Bakanlığınızın benzeri durumların önüne geçmek için genel bir eylem planı veya çalışması mevcut mudur?